

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όροφος), 106 74 Αθήνα. τηλ: 210-7233221-2, 210-7233216,
fax: 210-7233217, e-mail: info@nchr.gr

**Απόφαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
κατά τη μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών
‘ευρέσεως εργασίας’¹**

Η ΕΕΔΑ αφού συνήλθε σε Ολομέλεια την 4^η Νοεμβρίου 2004 στην έδρα της, Νεοφύτου Βάμβα 6, στην Αθήνα, και διαπιστώθηκε απαρτία, άκουσε την Εισηγήτρια Χρυσούλα Μουκίου, Επιστημονική Συνεργάτιδα της Επιτροπής, επί της εισήγησής της –που αποτελούσε και εισήγηση του Β’ Τμήματος της ΕΕΔΑ προς την Ολομέλεια- σχετικά με το ζήτημα της προσβολής ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τη μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών «Ευρέσεως Εργασίας». Μετά από εκτενή διαλογική συζήτηση, η Ολομέλεια της Επιτροπής έκανε ομόφωνα δεκτή την εισήγηση αυτή και υιοθέτησε τα συμπεράσματα στα οποία αυτή κατέληξε, τα οποία έχουν ως εξής:

«Αφορμή για την παρούσα απόφαση-γνωμάτευση αποτελεί η μετάδοση από τον ιδιωτικό τηλεοπτικό σταθμό (Alpha) εκπομπών-τηλεπαιχνιδιών τύπου «reality show», στα οποία το έπαθλο είναι η κατάληψη θέσεων εργασίας, ύστερα από την επιτυχή τηλε-δοκιμασία των συμμετεχόντων, υποψήφιων εργαζομένων. Η έναρξη των παιχνιδιών αυτών προβάλλεται επίσης και στην οικεία ιστοσελίδα του τηλεοπτικού σταθμού, ως μέρος του ψυχαγωγικού του προγράμματος.

¹ Η παραπάνω απόφαση-γνωμάτευση της ΕΕΔΑ ελήφθη ομοφώνως κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ της 4^{ης} Νοεμβρίου 2004, βάσει εισήγησης του Β’ Τμήματος της ΕΕΔΑ. Συντάκτρια της εισήγησης είναι η κα *Ελλη Βαρχαλαμά*, αν. μέλος της ΕΕΔΑ, αν. εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ μετά από συνεργασία με την κα *Χρυσούλα Μουκίου*, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ, Δικηγόρο, ΔρΝ, DEA.

I. Τα πραγματικά δεδομένα

Οι εκπομπές αυτές αποτελούν, όπως εύστοχα διατυπώνεται, «συνέχεια της μακράς πλέον παράδοσης της τηλεοπτικής αθλιότητας» των reality shows και είναι μεταφορά στα ελληνικά τηλεοπτικά δρώμενα αντίστοιχων τηλεπαιχνιδιών του εξωτερικού². Το ενδιαφέρον της ελληνικής ιδιωτικής τηλεόρασης να εισαγάγει στην ελληνική πραγματικότητα το πρότυπο αυτών των εκπομπών εμφανίζεται στα τηλεπαιχνίδια «Η δική σου ευκαιρία» και «ο Υποψήφιος», εκ των οποίων της μεν πρώτης η μετάδοση ξεκίνησε τη Δευτέρα 18/10/2004 (18:00), της δε δεύτερης η «πρεμιέρα» είχε προγραμματιστεί για τις 17/10/2004, αλλά δεν προβλήθηκε.

Α. Στην μεν πρώτη εκπομπή («Η δική σου ευκαιρία») καλούνται να λάβουν μέρος άνεργοι όλων των ηλικιών που επιθυμούν να βρουν μία οποιαδήποτε θέση εργασίας σε οποιονδήποτε εργοδότη. Στη δεύτερη εκπομπή («ο Υποψήφιος»), η οποία θα έχει χαρακτήρα τηλεπαιχνιδιού, καλούνται να λάβουν μέρος όσοι («υποψήφιοι») επιθυμούν να καταλάβουν θέσεις εργασίας από συγκεκριμένους εργοδότες, οι οποίοι με τη σειρά τους υπόσχονται (κατά τα διαφημιζόμενα) υψηλές απολαβές για όποιον καταφέρει να «κερδίσει» τη θέση εργασίας.

Και στις δύο περιπτώσεις, οι υποψήφιοι-άνεργοι, καλούνται να καταθέσουν στους υπεύθυνους παραγωγής των εκπομπών το βιογραφικό τους και να απαντήσουν σε μία σειρά ερωτημάτων πριν την έγκριση της συμμετοχής,³ με την υποχρέωση βέβαια να ανταποκρίνονται στο επαγγελματικό και ψυχαγωγικό προφίλ της δοκιμασίας. Είναι φανερό ότι το μεν επαγγελματικό προφίλ διαμορφώνεται βάσει των κανόνων του

² Συγκεκριμένα αναφέρεται το τηλεπαιχνίδι «Human Resources», που κατά πληροφορίες ξεκίνησε στην Αργεντινή πριν 2 χρόνια.

³ Από καταγγελίες που έγιναν στη Γ.Σ.Ε.Ε., έγινε γνωστό ότι οι ερωτήσεις που υποβάλλονται είναι «για ποιο ακριβώς λόγο έχασαν την προηγούμενη εργασία τους», αν έχουν δεχθεί «κάποιου τύπου σεξουαλική παρενόχληση», αν είναι μόνοι – γονείς (άγαμες μητέρες, διαζευγμένοι – ες, σε κατάσταση διάστασης, χηρείας κλπ), αν γενικά «τους συμπεριφέρονταν άσχημα» στις προηγούμενες εργασίες τους κλπ. Επίσης καταγγέλθηκε σε 2 περιπτώσεις (αίτηση υποβαλλόμενη από άνδρα και αντίστοιχη από γυναίκα) έγινε επιλογή του συμμετέχοντος, χωρίς ιδιαίτερες περιστροφές από τους υπεύθυνους, βάσει φύλου, οπότε και προτιμήθηκε η γυναίκα υποψήφια.

τηλεπαιχνιδιού,⁴ το δε ψυχαγωγικό–ψυχολογικό προφίλ επιβάλλεται από τους δοκιμασμένους κανόνες των reality shows και επιβάλλει «ενδιαφέρουσες» προσωπικότητες για την αύξηση της τηλεθέασης (δηλ. πρόσωπα που η προσωπική τους ιστορία–δράμα ή η προσωπική τους εμφάνιση κλπ μπορούν να προκαλέσουν αυξημένη τηλεθέαση).

Β. Από την πλευρά τους, οι συμμετέχοντες πρέπει να αποδείξουν, αντίστοιχα, την καταλληλότητά τους για την προσφερόμενη θέση εργασίας και την πραγματική ανάγκη τους για εργασία.⁵ Οι «υποψήφιοι εργαζόμενοι» κρίνονται ως προς την ικανότητά τους να καταλάβουν τη θέση εργασίας όχι μόνο από τον υποψήφιο εργοδότη ή ενδεχομένως τον γενικώς επιβλέποντα διευθυντή, αλλά και από το τηλεοπτικό κοινό το οποίο είτε μέσω της διαδικασίας της τηλε-ψηφοφορίας επιλέγει τον παίκτη νούμερο 1 ή 2 ως «καταλληλότερο» ή «συμπαθέστερο» εργαζόμενο, δίνοντάς του την «ώθηση» προς την εργασία, «εγκρίνοντας» το δικαίωμά του να δουλέψει. Στην εκπομπή «Η δική σου ευκαιρία», η οποία κινείται ακριβώς στο πλαίσιο του αντιγραφόμενου τηλεπαιχνιδιού «Human Resources», ο παρουσιαστής, αφού συστήσει τους υποψήφιους εργαζόμενους στο κοινό, συνομιλεί με τους διαγωνιζόμενους υπό τα βλέμματα των οικογενειών τους, που επίσης βρίσκονται στο στούντιο, ενώ προβάλλονται βίντεο από συνεντεύξεις συγγενικών προσώπων που περιγράφουν πόσο τρομακτικό είναι για τους

⁴ Λ.χ. στην εκπομπή «Η δική σου ευκαιρία» προβάλλεται το επίπεδο μόρφωσης, η προϋπηρεσία σε οποιοδήποτε επάγγελμα, παρατεταμένη ανεργία σε συνδυασμό με χαμηλή εισοδηματική κατάσταση, ηλικία κοντά στη συνταξιοδότηση, ενώ στον «Υποψήφιο» η απαιτούμενη υψηλή μόρφωση, οι ικανότητες επιβίωσης σε έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον εργασίας κλπ.

⁵ Χαρακτηριστικά είναι τα εκτιθέμενα στην ιστοσελίδα του σταθμού για το τηλεπαιχνίδι «Υποψήφιος»: «Δεν είναι παιχνίδι... Είναι πραγματικότητα». Πρόκειται για μία φιλόδοξη παραγωγή, η οποία δεν περιορίζεται μόνο στις προσωπικές σχέσεις και εκτυλίσσεται στο σκληρό και ανταγωνιστικό κόσμο των σύγχρονων εταιρειών. Δεκαέξι ευρηματικοί και φιλόδοξοι νέοι, διπλωματούχοι ή αυτοδημιούργητοι, με επιχειρηματικό πνεύμα, καλούνται να ζήσουν μαζί, χωρισμένοι σε δύο ομάδες, παίρνοντας μέρος στο απόλυτο τηλεοπτικό interview εύρεσης εργασίας. Οι νέοι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τόσο την επικοινωνιακή τους ικανότητα όσο και το επιχειρηματικό τους ταλέντο, προκειμένου να αποδείξουν ότι είναι ικανοί να πετύχουν στον κόσμο των επιχειρήσεων. Ο πιο ικανός θα εξασφαλίσει μια διοικητική θέση εργασίας με ετήσιο εισόδημα 200.000 ευρώ». Ενώ για το παιχνίδι «Η δική σου ευκαιρία» αναφέρεται: «Η εκπομπή επιχειρεί να ανοίξει πόρτες σε άνεργους που βρίσκονται είτε στην αρχή της παραγωγικής διαδικασίας, είτε στη δύση τους. Σε γυναίκες που θέλουν να συμπληρώσουν το οικογενειακό εισόδημα, αλλά και σε νέους που έχουν όνειρα και δεν μπορούν να τα πραγματοποιήσουν. Μικροί και μεγάλοι επιχειρηματίες, απλοί πολίτες καλούνται να προσφέρουν μία θέση στο «όνειρο».

παίκτες να παραμένουν άνεργοι. Σημειώνεται, ότι στη Γερμανία, τηλεπαιχνίδι ανάλογης «έμπνευσης» διεκόπη άδοξα μετά τη μετάδοση του πρώτου επεισοδίου, καθώς προκάλεσε τις σφοδρές αντιδράσεις συνδικαλιστικών οργανώσεων, κοινωνικών φορέων και πολιτικών κομμάτων με την καίρια επισήμανση ότι η κοινωνία δεν μπορεί να ανεχθεί τέτοια επίπεδα κυνισμού με θέμα τη μαζική ανεργία.

Γ. Ενδεικτικό της προβληματικότητας του παιχνιδιού αυτού είναι το γεγονός ότι δεν έχει δοθεί καμία πληροφορία στον Τύπο ή στην οικεία ιστοσελίδα του τηλεοπτικού σταθμού για επιμέρους σημαντικά θέματα που αφορούν τις εκπομπές αυτές, όπως το περιεχόμενο και η νομική φύση της σύμβασης που υπογράφουν οι υποψήφιοι εργαζόμενοι στο τηλεπαιχνίδι «Ο Υποψήφιος» για τη συμμετοχή τους στο παιχνίδι αυτό, το νομικό έρεισμα ή η διοικητική άδεια δυνάμει των οποίων ο τηλεοπτικός σταθμός λειτουργεί ως μεσάζων για την εύρεση εργασίας σε άνεργους, ο τελικός σκοπός στην επίτευξη του οποίου τείνει η μετάδοση των εκπομπών αυτών (ενημερωτική εκπομπή, κοινωνικό ρεπορτάζ, κερδοσκοπικός χαρακτήρας της εκπομπής κλπ.), ο τρόπος χειρισμού της λεπτής ισορροπίας ανάμεσα στην ψυχαγωγία του κοινού και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης επί του θέματος της μάστιγας της ανεργίας και των σοβαρών επιπτώσεών της, σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, καθώς και το ζήτημα της υποκατάστασης του κοινού στη θέση του εργοδότη, το οποίο εκτός από σοβαρά νομικά ζητήματα γεννά και ψυχολογικά θέματα, ιδίως εκείνου της «ομαδικής υποβολής» των τηλεθεατών και της ικανοποίησης του κοινού με την τιμωρία (ή αντίθετα την επιβράβευση των συμμετεχόντων), δημιουργώντας ένα είδος «*ψηφιακής ρωμαϊκής αρένας*».

Δ. Στη νεόκοπη όσο και ανεπίτρεπτη αυτή μορφή εκμετάλλευσης του οξύτατου κοινωνικού προβλήματος της ανεργίας προς άγρην ποσοστών τηλεθέασης ελλοχεύουν αφενός ζητήματα παραβίασης του ίδιου του πυρήνα των συνταγματικά κατοχυρωμένων και προστατευόμενων δικαιωμάτων της εργασίας και της αξίας και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου από την ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και, αφετέρου, ζητήματα παραβίασης του ισχύοντος προστατευτικού πλαισίου της εργατικής νομοθεσίας σε

συγκεκριμένα βασικά θέματα που προκύπτουν από τη μετάδοση τέτοιων παιχνιδιών.⁶

II. Η παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

A. Το δικαίωμα στην εργασία

Η ιδιοτυπία των εν λόγω τηλε-παιχνιδιών έγκειται στο ότι το κατεξοχήν διακυβευόμενο συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα δεν είναι, πια, ένα ατομικό-αμυντικό δικαίωμα, όπως το δικαίωμα «στην ιδιωτικότητα», όπως είχε τεθεί με την προβολή άλλων, προγενέστερων, τηλεπαιχνιδιών- reality shows, αλλά ένα κοινωνικό δικαίωμα, το οποίο γεννά θετική υποχρέωση του Κράτους ώστε να λάβει θετικά μέτρα «μέριμνας» για την προστασία του και, ειδικότερα, το δικαίωμα στην εργασία.

A.1. Η διεθνής και κοινοτική κατοχύρωση του δικαιώματος στην εργασία

A.1.1. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

a) Η Οικουμενική Διακήρυξη

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στην παρ. 1 του άρθρου 23, ορίζει ότι: «καθένας έχει δικαίωμα να εργάζεται και να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμά του ... και να προστατεύεται από την ανεργία», ενώ το άρθρο 22 προβλέπει, ότι: «κάθε άτομο ως μέλος του κοινωνικού συνόλου έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας και δικαιούται την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών

⁶ Βλ. Σχετικά δημοσιεύματα στον τύπο: «Η Καθημερινή», Κυριακή 24.10.2004, Άρθρο της Μαριάννας Τζιάντζη, «Νικητής όποιος εξευτελιστεί περισσότερο. «Η δική σου ευκαιρία»: ριάλιτι-σκλαβοπάζαρο με «αγοραστές» το τηλεοπτικό κοινό του Alpha», σελ. 31, Ελευθεροτυπία, 21.10.2004, «Δουλειά δεν θέλατε;» Άρθρο του Μανώλη Ανδριωτάκη, σελ. 35.

δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη του ανθρώπου».

β) Το Διεθνές Σύμφωνο του ΟΗΕ

Στο άρθρο 6 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα του ΟΗΕ ορίζεται ότι τα Συμβαλλόμενα Μέρη: «αναγνωρίζουν το δικαίωμα εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει τη δυνατότητα να κερδίζει τα απαραίτητα για τη ζωή του με εργασία, την οποία διαλέγει ή δέχεται ελεύθερα και θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την εξασφάλιση του δικαιώματος αυτού».

A.1.2. Οι Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας και ο Διεθνείς Συστάσεις της ΔΟΕ

Από την ίδρυση της, η ΔΟΕ (Διεθνής Οργάνωση Εργασίας) εστίασε το ενδιαφέρον της στο πεδίο της απασχόλησης, κυρίως στα άμεσα (οικουμενικά) προβλήματα της ανεργίας και της εύρεσης εργασίας.

α) Το δικαίωμα στην απασχόληση

Το Προοίμιο του Καταστατικού Χάρτη της ΔΟΕ περιέλαβε «την πρόκληση εργατικού δυναμικού» μεταξύ των βασικών κοινωνικών στόχων της Οργάνωσης, για τον οποίο επισημαίνει στα διεθνή κείμενα ότι πρέπει να υποστηριχθεί από τις δημόσιες οικονομικές και χρηματοδοτικές πολιτικές, οι οποίες στηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη.

Η Διεθνής Σύμβαση Εργασίας (ΔΣΕ) 122/1964⁷ για την πολιτική απασχόλησης, προβλέπει ότι κάθε Κράτος που την επικυρώνει αναλαμβάνει την υποχρέωση να διατυπώσει και να επιδιώξει ως πρωταρχικό στόχο μια ενεργό πολιτική, η οποία θα αποβλέπει στην προώθηση της πλήρους παραγωγικής και ελεύθερα επιλεγμένης απασχόλησης. Αυτή η πολιτική θα έχει σκοπό να εξασφαλίζει ότι υπάρχει εργασία για όλα τα άτομα που είναι διαθέσιμα και αναζητούν εργασία, ότι η εργασία αυτή θα είναι όσο το δυνατόν πιο παραγωγική και ότι θα υπάρχει ελευθερία επιλογής

⁷ Κυρώθηκε με το ΝΔ 1423/1984.

απασχόλησης, ότι κάθε εργαζόμενος θα έχει όλες τις δυνατότητες για εξειδίκευση και χρησιμοποίηση των δεξιοτήτων και των προσόντων του σε μία εργασία, για την οποία είναι κατάλληλος, ανεξάρτητα από φυλή, χρώμα, φύλο, θρησκεία, πολιτικές πεποιθήσεις, εθνική καταγωγή ή κοινωνική προέλευση. Οι κατευθυντήριες αρχές της ΔΣΕ 122 συμπληρώνονται από λεπτομερέστερες και ακριβέστερες διατάξεις για τις υποχρεώσεις των Κρατών της Σύστασης 122/1964^{8,9}.

β) Η αντιμετώπιση της ανεργίας

Σε ό,τι αφορά στην ανεργία, το Προοίμιο του Καταστατικού Χάρτη της ΔΟΕ περιέλαβε «την πάλη κατά της ανεργίας» μεταξύ των βασικών στόχων της Οργάνωσης. Η ανεργία αποτέλεσε αντικείμενο μιας από τις πρώτες ΔΣΕ, της 2/1919,¹⁰ η οποία προβλέπει την υιοθέτηση ενός συστήματος δημόσιων γραφείων δωρεάν εύρεσης εργασίας υπό τον έλεγχο μίας Κεντρικής Αρχής, ενώ όπου υπάρχουν δημόσια και ιδιωτικά γραφεία εύρεσης εργασίας, πρέπει να ληφθούν μέτρα για το συντονισμό των εργασιών τους.

Η ΔΣΕ 88/1948¹¹ και η Σύσταση 83/1948 προβλέπουν ότι τα Κράτη-Μέλη που επικυρώνουν τη Σύμβαση πρέπει να διατηρούν ή να μεριμνούν για τη λειτουργία μίας δωρεάν δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης, κύριο έργο της οποίας θα είναι η επιδίωξη πραγματοποίησης μίας όσο το δυνατόν

⁸ Η Σύμβαση και η Σύσταση 122 θεωρούνται θεμελιώδη κείμενα της ΔΟΕ και αποτελούν διεθνή κείμενα που συνδέονται άμεσα με το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Απασχόλησης (1969), αλλά και τη Διακήρυξη Αρχών (1976) για την απασχόληση, την κατανομή του εισοδήματος, την κοινωνική πρόοδο και το διεθνή καταμερισμό της εργασίας.

⁹ Στο ευρύτερο πλαίσιο διακήρυξης αρχών της ΔΟΕ για την απασχόληση εντάσσονται και άλλες Διεθνείς Συμβάσεις και Συστάσεις, οι οποίες εμμένουν στην προώθηση της πλήρους, παραγωγικής και ελεύθερα επιλεγμένης απασχόλησης ως πρωταρχικό και αναπόσπαστο τμήμα της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής των Κρατών-Μελών και, όπου ενδείκνυται, των προγραμμάτων τους για την ικανοποίηση των βασικών αναγκών του πληθυσμού, ύστερα από διαβούλευση και συνεργασία με τις οργανώσεις των εργαζομένων και των εργοδοτών. Η γενική πάντως θέση και γραμμή της ΔΟΕ είναι ότι μόνο μία οντότητα, όπως οι Δημόσιες Υπηρεσίες Απασχόλησης θα μπορούσε να είναι υπεύθυνη για τις δραστηριότητες, όπως το management της ασφάλισης κατά της ανεργίας, η πληροφόρηση για την αγορά εργασίας, η εύρεση θέσεων εργασίας, η διεύθυνση ειδικών προγραμμάτων που στοχεύουν να οδηγήσουν τους πλέον ευπαθείς αναζητούντες – εργασία στο κατώφλι της απασχολησιμότητας και η διεύθυνση χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων προώθησης της απασχόλησης

¹⁰ Κυρώθηκε με το Ν. 2270/1920.

¹¹ Κυρώθηκε με το Ν. 3250/1955.

τελειότερης οργάνωσης της αγοράς εργασίας ως αναπόσπαστου μέρους του εθνικού προγράμματος για την εξασφάλιση και διατήρηση της πλήρους απασχόλησης και την ανάπτυξη και χρησιμοποίηση των παραγωγικών πόρων. Προβλέπουν δε τη συνεργασία προς το σκοπό αυτό με εκπροσώπους των εργαζομένων και των εργοδοτών μέσω συμβουλευτικών επιτροπών.

γ) Η θεσμοθέτηση των γραφείων απασχόλησης

Σε ό,τι αφορά στα γραφεία εύρεσης εργασίας έναντι αμοιβής, μολονότι η ΔΣΕ 1/1919 πρότεινε την απαγόρευση της ίδρυσής τους, αρχικά η ΔΣΕ 34/1943 και έπειτα η ΔΣΕ 96/1949 παρέχει στα Κράτη που την επικυρώνουν δύο εναλλακτικές λύσεις: τη βαθμιαία κατάργηση των γραφείων αυτών καθώς και τη ρύθμιση των άλλων γραφείων εύρεσης εργασίας ή τη ρύθμιση των όρων λειτουργίας των γραφείων εύρεσης εργασίας έναντι αμοιβής (αδειοδότηση περιορισμένης διάρκειας, έλεγχος αρμόδιας αρχής, επιβολή ποινικών κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης του νομοθετικού πλαισίου). Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ότι έχει αναγνωρισθεί από τις αρμόδιες Επιτροπές της ΔΟΕ, το γεγονός ότι έχουν εκφραστεί πολλές ανησυχίες σε ό,τι αφορά στους Κώδικες Δεοντολογίας των ιδιωτικών γραφείων εύρεσης εργασίας και ότι έχουν εντοπισθεί φτωχές πρακτικές σε σχέση με τα συμφέροντα των εργαζομένων και των αναζητούντων απασχόληση.

A.1.3. Η κοινοτική προστασία του δικαιώματος στην εργασία

Στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη προβλέπονται συγκεκριμένες ρυθμίσεις στο πεδίο της Απασχόλησης. Συγκεκριμένα, στην παρ. 1 του άρθρου 1 τα συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση «να αναγνωρίζουν ως έναν από τους κυριότερους αντικειμενικούς σκοπούς και αρμοδιότητα την πραγματοποίηση και τη διατήρηση του υψηλότερου και σταθερότερου δυνατού επιπέδου απασχόλησης για την επίτευξη της πλήρους απασχόλησης». Σύμφωνα δε με την παρ. 3 του άρθρου 3, τα Κράτη-

Μέλη αναλαμβάνουν επίσης την υποχρέωση «να συστήνουν ή να διατηρούν δωρεάν υπηρεσίες απασχόλησης για όλους τους εργαζόμενους».

A.2. Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος στην εργασία

Το δικαίωμα στην εργασία κατοχυρώνεται, ως γνωστό, στο άρθρο 22 Σ ως κοινωνικό δικαίωμα υπό διττή έννοια, δηλαδή αφενός με την έννοια ότι θεσπίζει την τριπλή θετική υποχρέωση του Κράτους να μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών (πλήρους) απασχόλησης όλων των πολιτών, την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού και την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, διαμορφώνοντας έτσι το γενικό συνταγματικό θεμέλιο του Κοινωνικού Κράτους στη χώρα μας και, αφετέρου, με την έννοια ότι κάθε εργαζόμενος είναι ελεύθερος να επιλέξει την εργασία που επιθυμεί.

Η κρατική υποχρέωση δημιουργίας συνθηκών πλήρους απασχόλησης, δεν είναι απλώς κατευθυντήρια αρχή, αλλά αφενός εισάγει νομική υποχρέωση αφετέρου αποτελεί πλήρη κανόνα δικαίου με γενική ισχύ και ιδιαίτερη σημασία ως ερμηνευτικού κανόνα.

Στο πλαίσιο αυτό και σε συμμόρφωση με τους κανόνες των Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας (κατώτατα όρια προστασίας) η διαδικασία εύρεσης εργασίας συνοδεύεται από την κρατική εγγύηση και εποπτεία για τη δημιουργία των κατάλληλων δημόσιων δομών και υποδομών και τη διάθεση οικονομικών και κοινωνικών πόρων για την απασχόληση ή την επαναπασχόληση, καθώς και την παροχή νομικών εγγυήσεων για ισότιμη μεταχείριση ως προς τη διαδικασία εύρεσης εργασίας όλων των πολιτών, με συγκεκριμένες ρήτρες προτεραιότητας για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

A.3. Η νομοθετική κατοχύρωση του δικαιώματος στην εργασία

A.3.1. Η γενική πρόνοια του νομοθέτη για θεσμοθέτηση κρατικού συστήματος προστασίας της εργασίας

Έτσι, με το ΝΔ 2962/1954 (όπως ισχύει) συστήθηκε ο «Οργανισμός Απασχολήσεως και Ασφαλίσεως Ανεργίας» ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, κύριος σκοπός του οποίου είναι η ανάπτυξη του βαθμού της απασχόλησης με την κινητοποίηση του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού, προς εξυπηρέτηση των μισθωτών και των εργοδοτών. Ο Οργανισμός είναι το κύριο όργανο εφαρμογής της κυβερνητικής πολιτικής για την απασχόληση, προς εξασφάλιση των αναγκαίων προϋποθέσεων ταχείας εφαρμογής της προσφοράς εργασίας προς τις εκάστοτε απαιτήσεις της ζήτησεως, σε αρμονία προς το εκάστοτε Πρόγραμμα Οικονομικής Αναπτύξεως της Χώρας και τις συναφείς κατευθύνσεις και οδηγίες του Υπουργού Εργασίας.

Μεταγενέστερα, με το Ν. 1545/1985 ανατέθηκε στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού η εφαρμογή και λειτουργία εθνικού συστήματος προστασίας από την Ανεργία (ΕΣΠΑ) με σκοπό την προστασία των εργαζομένων από τις προϋποθέσεις που δημιουργεί η ανεργία και την απότση κρατικού χρέους.

A.3.2. Η ειδική πρόνοια του νομοθέτη για τη θεσμοθέτηση των Γραφείων Εύρεσης Εργασίας

Τα ιδιωτικά γραφεία εύρεσης απασχόλησης μπορούν να ορισθούν ως επιχειρήσεις υπηρεσιών ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ως μεσάζοντες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης της απασχόλησης και δεν υπογράφουν συμβάσεις εργασίας. Σε μία αγορά με έλλειψη προσφοράς απασχόλησης, η παρέμβασή τους έγκειται στην επιλογή του καλύτερου υποψήφιου ανάμεσα στους πολυάριθμους που ψάχνουν για δουλειά ή οδηγούν τους πιθανούς υποψηφίους σε μία δεδομένη θέση.

α) Το νομοθετικό πλαίσιο

Η περίπτωση ευρέσεως εργασίας σε ανέργους από ιδιώτες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα ρυθμίζεται από το ισχύον δίκαιο. Συγκεκριμένα, με το Ν. 2639/1998¹² (άρθρο 5 παρ. 1) ορίζεται ότι φυσικά ή νομικά πρόσωπα μπορούν να συνιστούν Ιδιωτικά Γραφεία Συμβούλων Εργασίας (ΙΓΣΕ) με αντικείμενο την εξεύρεση για λογαριασμό του εργοδότη ορισμένων κατηγοριών θέσεων εργασίας σε ημεδαπούς ή αλλοδαπούς, αφού πρώτα και υποχρεωτικά τους χορηγηθεί η σχετική άδεια από τον Υπουργό Απασχόλησης.

β) Το καθεστώς λειτουργίας των ΙΓΣΕ

Κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 2 του ίδιου άρθρου εκδόθηκε το ΠΔ 160/1999, το οποίο ρυθμίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη σύσταση ΙΓΣΕ καθώς και το πλαίσιο των παρεχόμενων από αυτά υπηρεσιών (άρθρο 2), τις κατηγορίες των θέσεων εργασίας για την εξεύρεση των οποίων επιτρέπεται η σύσταση ΙΓΣΕ (άρθρο 1), τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβάλουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Απασχόλησης,¹³ τους όρους και τις προϋποθέσεις πιστοποίησης των ΙΓΣΕ (κτιριακή υποδομή – τεχνικός εξοπλισμός – προσωπικό) καθώς και τη διαδικασία πιστοποίησης. Επίσης, από το ίδιο προεδρικό διάταγμα προβλέπονται οι όροι και οι προϋποθέσεις και η διαδικασία χορήγησης της ειδικής εγκριτικής άδειας των ΙΓΣΕ από τον Υπουργό Απασχόλησης, το απεριόριστα ανακλητό της χορηγηθείσας άδειας σύστασης και λειτουργίας,¹⁴ καθώς και το ύψος και ο τρόπος καταβολής από τον εργοδότη στο ΙΓΣΕ της αμοιβής μεσολάβησης.

¹² Νομική βάση ψήφισης και ισχύος των σχετικών διατάξεων του Ν. 2639/1998 και του Π.Δ. 160/1999 είναι η ΔΣΕ 96/1949 για τα γραφεία εύρεσης εργασίας έναντι αμοιβής, η οποία ορίζει ότι τέτοιου είδους γραφεία πρέπει να κατέχουν άδεια ετήσιας διάρκειας και να υποβάλλονται στον έλεγχο της αρμόδιας αρχής. Επίσης, προβλέπει την επιβολή ποινικών κυρώσεων, που περιλαμβάνουν την ανάκληση της χορηγηθείσας άδειας λειτουργίας.

¹³ Επίσης, τα δικαιολογητικά των στελεχών των ΙΓΣΕ, από τα οποία – ανάμεσα σε άλλα – πρέπει με υπεύθυνη δήλωση να αναφέρεται η επαγγελματική εμπειρία των στελεχών, τα οποία πρέπει να είναι κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ σε αντικείμενο συναφές με τα θέματα της αγοράς εργασίας και της διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού ή κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ με 4ετή εμπειρία στα αντίστοιχα θέματα (άρθρο 3 και 4 στοιχ.3).

γ) Οι υποχρεώσεις των ΙΓΣΕ

Επιπλέον, επιβάλλονται στα ΙΓΣΕ και οι παρακάτω υποχρεώσεις: i) Άσκησης αποκλειστικά της δραστηριότητας αυτής (άρθρο 2 παρ. 1 ΠΔ 160/1999), ii) Συνεργασίας με τα αντίστοιχα γραφεία του ΟΑΕΔ και παροχής σε αυτά όλων των στοιχείων και των πληροφοριών, που αφορούν στη διαμεσολάβησή τους στην αγορά εργασίας (άρθρο 2 παρ. 3 ΠΔ 160/1999), iii) Υποβολή στην Επιθεώρηση Εργασίας σε τακτά χρονικά διαστήματα αναλυτικής κατάστασης των συμβάσεων εργασίας για τη σύναψη των οποίων μεσολάβησαν¹⁵ και iv) Παροχή στο Υπουργείο Απασχόλησης συγκεκριμένων στοιχείων για τον αριθμό των θέσεων εργασίας, για τις οποίες μεσολάβησαν και συνεργασίας με τον ΟΑΕΔ (άρθρο 5 παρ. 4 του Ν. 2639/1998, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 του Ν. 2874/2000).

δ) Οι κυρώσεις για την παράνομη λειτουργία των ΙΓΣΕ

Στα ΙΓΣΕ που λειτουργούν χωρίς άδεια ή κατά παράβαση των όρων αδειας ή μεσολαβούν για παράνομη απασχόληση, επιβάλλονται με αιτιολογημένη πράξη του αρμόδιου Επιθεωρητή Εργασίας (ύστερα από πρόσκλησή τους για παροχή εξηγήσεων) οι διοικητικές κυρώσεις του προστίμου και της προσωρινής ή οριστικής διακοπής της λειτουργίας τους (άρθρα 5 παρ. 6 και 16 του Ν. 2639/1998, άρθρο 12 Ν. 2874/2000).

Τέλος, η παράβαση συγκεκριμένων υποχρεώσεων επισύρει σε βάρος του παραβάτη και ποινικές κυρώσεις (ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών ή χρηματική ποινή 100.000 δρχ ή και με τις δύο αυτές ποινές, άρθρο 17 παρ. 1 Ν. 2639/1998).

¹⁴ Η ανάκληση έχει προσωρινό ή οριστικό χαρακτήρα ανάλογα με τη βαρύτητα της περίπτωσης (άρθρο 7).

¹⁵ Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής συνιστά λόγο ανάκλησης της εγκριτικής άδειας λειτουργίας τους (άρθρο 5 παρ.4 Ν. 2639/1998).

A.4. Η προσβολή των ανωτέρω κανόνων δικαίου από τα τηλεπαιχνίδια «εργασίας»

Η εύρεση απασχόλησης μέσω της συμμετοχής σε τηλεπαιχνίδια «ευρέσεως εργασίας» και η κανονική παροχή εργασίας (υπό τους συνήθεις στην αγορά εργασίας όρους) προς το σκοπό αυτό, παρά τις διαβεβαιώσεις των ιθυνόντων της παραγωγής του παιχνιδιού ότι «*οι υποψήφιοι θα κάνουν ότι δουλεύουν*», συνθέτουν ένα οιονεί εργασιακό τοπίο, όπου θεμελιώδη εργασιακά δικαιώματα και βασικές εργοδοτικές υποχρεώσεις οδηγούνται σε αναστολή, έστω και προσωρινή, αναιρώντας όμως κατ' ουσία τα ελάχιστα όρια προστασίας των εργαζομένων, όπως αυτά τίθενται από το εθνικό και το κοινοτικό δίκαιο και τις Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας.

A.4.1. Καταρχάς, παραβιάζεται ο κοινωνικός χαρακτήρας του δικαιώματος εργασίας, εφόσον τούτο τελεί, σύμφωνα με ρητή συνταγματική επιταγή «υπό τη μέριμνα του Κράτους». Είναι, λοιπόν μη ανεκτή συνταγματικά, η εκούσια παραίτηση από την άσκηση του δικαιώματος αυτού, έστω και με τη γραπτή συναίνεση του συμμετέχοντος-υποψηφίου εργαζόμενου, εφόσον τέτοια συναίνεση, εάν και με τους όρους υπό τους οποίους νοείται, αναφέρεται, κατά κανόνα, στα ατομικά και όχι στα κοινωνικά δικαιώματα, εφόσον τα τελευταία δεν ασκούνται «αυτομάτως» από τους ιδιώτες, αλλά απαιτούν την προγενέστερη επέμβαση του Κράτους με θετικές ενέργειες.

A.4.2. Περαιτέρω, το θέμα του αποκλεισμού του υποψηφίου – ήδη εργαζόμενου από τη διεκδίκηση της θέσης εργασίας, μέσω του μη νομιμοποιηθέντος τηλεοπτικού κοινού. Τούτη είναι μία δεύτερη, έμμεση, εκχώρηση του δικαιώματος στην εργασία, υπό την αντίστροφη, όμως, όψη: «εκχωρείται το δικαίωμα σε παραίτηση» καθώς και το διευθυντικό δικαίωμα». Και τούτη η εκχώρηση είναι αμφίβολης συνταγματικότητας, ελλείψει ρητής διάταξης νόμου που να την προβλέπει. Έτσι, οι συμμετέχοντες, παρέχοντας την εργασία τους, θα κρίνονται διαρκώς όχι μόνον από τον «εργοδότη» αλλά και το τηλεοπτικό κοινό. Ο αποκλεισμός από τη συνέχεια του παιχνιδιού, ο οποίος θα αποφασίζεται εν μέρει από

τους τηλεθεατές – τρίτους, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως οικειοθελής αποχώρηση (παραίτηση) του εργαζόμενου – υποψήφιου από την (οιονεί) απασχόλησή του (θέση εργασίας). Η διαδικασία αυτή, αν και έχει όλα τα χαρακτηριστικά της απόλυσης ύστερα από πιέσεις τρίτων (περίπτωση, η οποία υπό κανονικές συνθήκες ελέγχεται από τα δικαστήρια ως καταχρηστική) είναι δεδομένο ότι δεν θα θεωρηθεί «απόλυση» και βέβαια ο ασκών καθήκοντα εργοδότη πάλι δεν θα συμμορφωθεί στις υποχρεώσεις που επιβάλλονται από το νόμο, όπως καταβολή αποζημίωσης, κοινοποίηση της απόλυσης στον ΟΑΕΔ, χορήγηση πιστοποιητικού εργασίας κλπ. Θεωρείται δε βέβαιο ότι η συμμετοχή στο παιχνίδι αυτό εργασίας, δεν θα αναγνωρισθεί ως προϋπηρεσία του συμμετέχοντα.

A.4.3. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο υποψήφιος παρέχει και «οιονεί εργασία», βασικές υποχρεώσεις, όπως η προσήκουσα αμοιβή της παρεχόμενης εργασίας, η υποχρέωση ασφάλισης, οι όροι παροχής της εργασίας (ωράριο, αντικείμενο απασχόλησης κοκ), όπως και βασικά δικαιώματα που συνδέονται με την παροχή εργασίας (λχ η εβδομαδιαία ανάπαυση, το δικαίωμα άδειας αναψυχής, οι κατάλληλες συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας κατά την εκτέλεση της εργασίας κοκ) δυναμιτίζονται από τους «κανόνες» του παιχνιδιού.

A.4.4. Τέλος, είναι προφανές, ότι, μέσω αυτών των τηλεπαιχνιδιών, οι τηλεοπτικοί σταθμοί αναλαμβάνουν ρόλο «ιδιότυπου» ιδιωτικού γραφείου ευρέσεως εργασίας. Όπως γίνεται αντιληπτό, οι *sui generis* τριμερείς σχέσεις που προκύπτουν από τις εκπομπές αυτές (ιδιωτικός σταθμός – συμμετέχων άνεργος – εργοδότης, παρουσιαστής – συμμετέχων – εργοδότης και η ακραία μορφή τηλεοπτικό κοινό – συμμετέχων – εργοδότης) ταυτίζονται πλήρως με τη λειτουργία ΙΓΣΕ, χωρίς βέβαια να πληρούν καμία από τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας και χωρίς βέβαια να έχουν την ειδική άδεια από το Υπουργείο Απασχόλησης. Πρόκειται, λοιπόν, για άμεση παραβίαση του ισχύοντος και υποχρεωτικού για όλους νομοθετικού πλαισίου, το οποίο έχει τεθεί για την προστασία των πολιτών, και κατ' επέκταση του δημόσιου συμφέροντος, από καταχρηστικές και αυθαίρετες πρακτικές της ιδιωτικής πρωτοβουλίας εις βάρος του

δικαιώματος του κάθε ανθρώπου να εργασθεί. Ένα πλαίσιο, που, σε τελική ανάλυση, λειτουργεί ως δικλείδα ασφαλείας υπέρ των εργαζομένων και των ανέργων από ανεξέλεγκτες δραστηριότητες που εμπορεύονται τον ανθρώπινο πόνο και την ανάγκη για εργασία.

B. Το δικαίωμα στην «ιδιωτικότητα»

B.1. Η προστασία του δικαιώματος στην «ιδιωτικότητα»

B.1.1. Το δικαίωμα στην ατομική ελευθερία και στην προσωπικότητα

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 3, 9 παρ. 1, 19 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 106 παρ. 2 Σ 1975/1986/2001 συνάγεται η συνταγματική κατοχύρωση της αρχής της «ιδιωτικότητας» (right to privacy), η οποία αποτελεί, κατ' ουσία, μία συμπύκνωση της αρχής της προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της προσωπικής ελευθερίας, του ασύλου της κατοικίας, του απορρήτου των επικοινωνιών και της επιβολής περιορισμών στην κρατική οικονομική δραστηριότητα. Η αρχή αυτή συνεπάγεται το δικαίωμα του καθενός να διαφυλάττει την αξιοπρέπειά του, την ελευθερία του, το χώρο στον οποίο κινείται, τις προσωπικές του δραστηριότητες, από οποιασδήποτε κρατική παρέμβαση και από οποιαδήποτε διαδικασία

B.1.2. Η προστασία από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων

Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 9^α και 5^α του αναθεωρημένου Συντάγματος 1975/1986/2001, συνάγεται η συνταγματική κατοχύρωση της προστασίας του ατόμου από την ένταξή του σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Για το λόγο αυτό, η ισχύουσα νομοθεσία (εθνική και κοινοτική) θέτει ιδιαίτερα αυστηρούς όρους και περιορισμούς σχετικά με τη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

B.2. Η παραβίαση του δικαιώματος στην «ιδιωτικότητα» από τα τηλεπαιχνίδια

B.2.1. Στα εν λόγω τηλεπαιχνίδια, η αναπαραγωγή της προσωπικής έκφρασης με φωτογράφιση ή με κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης προσβάλλουν τα δικαιώματα του προσώπου στην εικόνα του και τη φωνή του και, επομένως, το δικαίωμα στην προσωπικότητα και στην «ιδιωτικότητα». Επομένως, οι «μέθοδοι», οι οποίες έχουν τεθεί σε εφαρμογή και χρησιμοποιούνται για τη μετάδοση των εκπομπών αυτών υπερβαίνουν κατά πολύ τα όρια της ορθής και σύννομης άσκησης του «οιονεί» διευθυντικού δικαιώματος και ως εκ τούτου είναι παράνομες.

B.2.2. Η διαχείριση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων των ανέργων και η παρακολούθηση του (υποψήφιου) εργαζόμενου κατά την εκτέλεση εργασίας από κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης, γεννά σοβαρά ζητήματα συνταγματικότητας. Για το λόγο αυτό, η συλλογή στοιχείων των εργαζομένων, πρέπει να γίνεται αποκλειστικά για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με τη σχέση απασχόλησης και εφόσον κριθεί απολύτως αναγκαίο για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που θεμελιώνονται πάνω στη σχέση εργασίας. Ο τρόπος συλλογής αλλά και η συλλογή, αυτή καθ' εαυτή, δεδομένων που δεν αφορούν άμεσα ή έμμεσα τη σχέση απασχόλησης απαγορεύεται αυστηρά από την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένης και της εγγενούς ανισότητας των μερών στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης.

Η υποχρέωση συμμόρφωσης όλων των εργοδοτών (κανονικών ή οιονεί – όπως εδώ) ή όσων ασκούν το εργοδοτικό δικαίωμα τονίζεται και στην οδηγία 115/2001 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία επί ποινή κυρώσεων, επιτάσσει ότι: «η συλλογή και η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων πρέπει να πραγματοποιείται με θεμιτά μέσα και με τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής, της προσωπικότητας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των εργαζομένων στο χώρο εργασίας και γενικότερα, στο πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων».

Δ. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η μετάδοση «εκπομπών ευρέσεως εργασίας» από (ιδιωτικό) τηλεοπτικό σταθμό, η ανάληψη από αυτόν ρόλου ιδιότυπου και μη ελεγχόμενου γραφείου ευρέσεως εργασίας και η υποκρυπτόμενη «επιχειρηματική δραστηριότητα» του σταθμού ως Ιδιωτικού Γραφείου Συμβούλων Εργασίας λειτουργούν εις βάρος βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που απορρέουν από τα άρθρα 12, 22 και 23 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το άρθρο 6 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το άρθρο 3 παρ. 1 και 3 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Η διαδικασία αυτή «ευρέσεως εργασίας» προσβάλλει βάναισα την προσωπικότητα και το δικαίωμα «της ιδιωτικότητας» των συμμετεχόντων στο παιχνίδι και αντίκειται στα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 3, 9 παρ. 1, 19 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 106 παρ. 2, καθώς και 5^α και 9^α Σ.

III. Συμπεράσματα-Προτάσεις

Με αφορμή την επικείμενη μετάδοση τηλεπαιχνιδιών τύπου reality show με αντικείμενο την παροχή θέσεων εργασίας σε ανέργους-συμμετέχοντες στο παιχνίδι, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου επισημαίνει τον κίνδυνο παραβίασης θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνταγματικά και διεθνώς προστατευόμενων, όπως το δικαίωμα εργασίας και ο σεβασμός της αξίας και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, μέσω αυτής της μορφής τηλεοπτικής εκμετάλλευσης του οξύτατου κοινωνικού προβλήματος της ανεργίας.

Η αγωνία για επαγγελματική αποκατάσταση δεν μπορεί να αποτελεί θέαμα και ψυχαγωγία, οι δε τηλεοπτικοί σταθμοί δεν μπορούν να αναλάβουν ρόλο ιδιότυπου και μη ελεγχόμενου γραφείου ευρέσεως εργασίας. Οι δραστηριότητες αυτού του είδους εύκολα προσφέρονται για καταστρατήγηση της νομοθεσίας και κοινωνικοί κίνδυνοι είναι προφανείς. Η συμμετοχή σε τέτοιου είδους και ύφους τηλεπαιχνίδια προϋποθέτει – δίκην καλλιστείων- την κανονική παροχή εργασίας από τους «υποψήφιους»

εργαζόμενους, δημιουργώντας ένα οιονεί εργασιακό τοπίο, στο οποίο επιβάλλεται η διενέργεια ελέγχων για την αυστηρή τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας. Στην αυθαιρεσία και την ανοχή, ως άρνηση των κεκτημένων, πρέπει να αντιτάσσεται η κατοχύρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των - υποψηφίων, έστω -εργαζομένων με βάση την αρχή της ισοδυναμίας της κοινωνικής προστασίας.

Η ανέλεγκτη μετάδοση εκπομπών με το συγκεκριμένο περιεχόμενο θίγει τον πυρήνα θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναιρεί ενώπιον όλων την ελάχιστη και οριακή προστασία που εξασφαλίζει στους εργαζόμενους και τους ανέργους η ισχύουσα νομοθεσία, όπως εκφράζεται από το εθνικό και το κοινοτικό δίκαιο, αλλά και τις Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας.

Η έγκαιρη προστασία των κεφαλαιώδους σημασίας συνταγματικών δικαιωμάτων των εργαζομένων και των ανέργων αποτελεί βασικό μέλημα της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η ανεργία δεν είναι «παιχνίδι» και η εργασία είναι δικαίωμα – όχι έπαθλο. Το δράμα που ζουν οι άνεργοι και οι οικογένειές τους, αλλά και η απειλή της ανεργίας που κρέμεται σαν δαμόκλειος σπάθη πάνω από τους εργαζόμενους, απαιτούν τη γενική κινητοποίηση της κοινωνίας.

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, θεωρώντας ανεπίτρεπτη κάθε μορφή εμπορευματοποίησης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ανάγκης, καλεί όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, να διενεργήσουν τους απαιτούμενους ελέγχους στο πεδίο αρμοδιότητάς τους, ώστε να περιφρουρηθεί αποτελεσματικά, ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου, το δικαίωμα στην εργασία και στον ιδιωτικό βίο και η αξιοπρέπεια των πολιτών στη διαδικασία εύρεσης εργασίας».

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2004